

'Arbeidshygiënist die geen ruimte krijgt voor opleiding kan niet goed functioneren'

De onderwijscommissie van de Nederlandse Vereniging voor Arbeidshygiëne (NVvA) is bezig met een inhaalslag. Niet dat het aan hen ligt, maar in vergelijking tot de Verenigde Staten en Engeland loopt het arbeidshygiënisch onderwijs in Neder-

land toch achter. De inhaalslag staat beschreven in het rapport 'Opleiding en toekomstperspectief voor de NVvA' dat precies een jaar geleden is verschenen. Gesprek over de stand van zaken.

Met zekerheid kan gezegd worden dat tot aan het begin van de jaren tachtig het onderwijs op het gebied van arbeidshygiëne niet al te veel om het lijf had (met uitzondering van de Landbouwwuniversiteit Wageningen waar in 1979 de eerste arbeidshygiënische opleiding van start ging). Arbeidshygiënisten van voor die tijd spijkten via cursussen de nodige kennis bij, echt aan de weg getimmerd werd er niet.

In 1982 stelde een kleine groep binnen de NVvA de vraag hoe het er nu precies voorstond met het arbeidshygiënisch onderwijs in Nederland en of er überhaupt behoefte aan cursussen was. Een enquête onder de leden van de vereniging wees uit dat er aardig wat cursussen en enkele opleidingen waren, maar met de nodige hiaten.

De zaak bleef vervolgens liggen om in 1986 opgepakt te worden door een werkgroep die de zaak structureel aanpakte en een rapport samenstelde waarin de opleidingen en het toekomstperspectief van de Nederlandse arbeidshygiënist is beschreven. Een curriculum is opgesteld, onderzocht is waar arbeidshygiënisten terecht komen en hoeveel van deze deskundigen er jaarlijks in Nederland bij kunnen komen.

Naast Wageningen, volgens de onderwijscommissie de enige van belang zijnde dagopleiding in Nederland gezien het aantal afgestudeerden en de werkkring van de recent afgestudeerden, bestaan ook een aantal HBO-instellingen waar een opleiding tot arbeidshygiënist kan worden gevolgd. Daarvan krijgt het IHBO West-Brabant in Breda (een avondopleiding) van de NVvA de beste papieren. 'Andere opleidingen op HBO-niveau leveren kwantitatief gezien een verwaarloosbare bijdrage aan het aantal afgestudeerde arbeidshygiënisten. Gezien het curriculum van deze opleidingen is veelal sprake van een opleiding tot chemisch technoloog of een opleiding tot milieu-

kundige met een mogelijkheid tot een verdere oriëntatie op het terrein van de arbeidshygiëne', zo staat te lezen in NVvA-rapport. In het ledenbestand van de NVvA zijn dan ook geen namen terug te vinden van mensen die in Arnhem, Nijmegen, Eindhoven of Hengelo hebben gestudeerd.

De meeste arbeidshygiënische cursussen zijn volgens Bob van Beek en Klaas Breunis van de onderwijscommissie ook niet geschikt voor de arbeidshygiënist zelf, ze zijn eerder bedoeld voor mensen die een inleiding tot de arbeidshygiëne willen hebben. 'De onderwijscommissie heeft het gevoel dat veel van het aanbod van kortdurende bijscholingscursussen te oppervlakkig van aard en te beperkt zijn. Waar wij naar toe willen is een bijscholingscursus die een paar dagen duurt en waarin naast lezingen ook oefeningen plaatsvinden. Ook workshops hebben niet echt zin voor de arbeidshygiënist. Je krijgt tijdens die bijeenkomst een hoop materiaal toegeschoven, maar daar wordt nauwelijks zelf mee geoefend. Wat wij willen is een onderwerp aan de orde stellen dat helemaal uitgespit kan worden. Wageningen heeft vorig jaar het initiatief genomen een Amerikaan uit te nodigen voor een cursus industriële ventilatie, waarin heel gedetailleerd over de technische aspecten is gesproken. Die cursus duurde vier dagen en alle deelnemers hebben flink gewerkt.

Zwaar

Aan de hand van onderwijsprogramma's van de VS en Engeland heeft NVvA een eigen curriculum samengesteld dat 'zwaar genoemd mag worden, dat hebben we ons gerealiseerd', aldus Van Beek en Breunis. Zij stellen met klem dat de opleiding niet zo maar gevolgd kan worden. 'Een technische vooropleiding op HBO-niveau is wel vereist. In de arbeidshygiëne moet je met logaritmen rekenen, met e-machten. Je moet een modelletje kunnen maken,

je moet met grotere hoeveelheden gegevens om kunnen gaan, je moet iets weten van bijvoorbeeld chemische processen. Met je studie Frans kom je er echt niet.'

Van Beek: 'In hoofdstuk 1 van het curriculum wordt de basis gelegd, waarna in het volgende hoofdstuk een aantal factoren worden behandeld. Daarvan moet je voor een aantal factoren de 'diepte' in gaan. Is dat eenmaal gedaan en zijn tijdens het werk andere ervaringen opgedaan, dan kan je na ongeveer vijf jaar zeggen dat je een arbeidshygiënist hebt die het hele pakket beheerst. Er mag wel gezegd worden dat je dan het neusje van de zalm hebt.'

Waarmee niet gezegd is dat er nu geen goede arbeidshygiënisten rondlopen. Volgens Van Beek en Breunis zijn die er absoluut, alleen is het onderwijsprogramma dat zij in het verleden volgden van een heel andere orde geweest. Via cursussen die her en der gegeven werden, sprakken zij hun kennis bij elkaar.

Van Beek: 'Het is belangrijk goed onderwijs te krijgen, maar het gaat er ook om of het zin heeft arbeidshygiënisten op te leiden. Jaarlijks ronden vijf á tien arbeidshygiënisten hun opleiding af. In het rapport hebben we een schatting gemaakt dat Nederland over een aantal jaren tweehonderd arbeidshygiënisten telt, waarmee we dan op hetzelfde niveau zitten als Engeland nu, maar zeker ▶

Meeste cursussen zijn niet geschikt voor de arbeidshygiënist

twee á drie keer onder het aantal arbeidshygiënisten in de VS. In de VS bestaat de arbeidshygië al ruim vijftig jaar, het is daar begonnen vanuit de technische hoek. Mensen wilden van alles weten over stoffen. Bedrijven in de VS namen ook arbeidshygiënisten aan vanwege de aansprakelijkheidswetgeving die daar zeer krachtig werkt. Maar het onderwijs heeft daar overigens ook pas later goed vorm gekregen.'

Wageningen en Breda hebben een aantal factoren die in het curriculum van de NVvA staan beschreven in-middels in hun programma's opgenomen, 'maar of die relatie zo direct gelegd kan worden naar het rapport...? Echte invloed hebben we niet op de onderwijsprogramma's', aldus Breunis. 'We kunnen niet sturen, maar de gang van zaken in Breda is zeker interessant. Daar is ruimte ingebouwd voor het onderwerp trillingen zoals wij dat omschrijven in het curriculum. In Wageningen was er traditioneel veel aandacht voor de aspecten van het herkennen van blootstellingen en het evalueren. Terwijl wij vinden dat er meer nadruk moet komen te liggen op het aspect van het beheersen van de blootstelling. En wat zie je, Wageningen besteedt nu tijdens de opleiding meer aandacht aan maatregelen die moeten leiden tot de beperking van de blootstelling.'

'Luxe'

Breunis en Van Beek zijn van mening dat een arbeidshygiënist eigenlijk voortdurend moet bijscholen aangezien hij (of zij) afstudeert met een beperkte scoop. Waarbij voor Breda geldt dat de studenten niet echt diep op de stof zijn ingegaan in vergelijking tot Wageningen.

Breunis: 'Naast je werk moet je de gelegenheid krijgen om je bij te scho-len op ontbrekende punten. Krijgt een arbeidshygiënist van zijn werkgever geen ruimte voor opleidingen, dan kan hij niet goed functioneren. Het eerste dat bij een bezuinigingsronde binnen een bedrijf afvalt, is de 'luxe' van bijscholingsprogramma's. Dat kan niet, dat mag niet!' Van Beek vult aan: 'Het rapport moet ook gezien worden als een lobby naar de werkgevers toe, zodat ook zij weten waar ze aan toe zijn.' 'In het jaar dat het rapport bestaat hebben we nog geen reacties van werkgevers gehoord. Daar moet ik wel bij zeggen dat we er ook niet systematisch naar hebben zitten vissen. Misschien is het interessant om dat eens te doen. Het rapport is ook naar alle verwante beroepsverenigingen gestuurd, maar ook vanuit die hoek zijn geen officiële

reacties tot ons gekomen.'

In 'Opleiding en toekomstperspectief voor de Nederlandse arbeidshygië-nist' wordt naast het voorgestelde curriculum ook de herkenbaarheid van de arbeidshygiënist in het beroepenveld besproken. Binnen de NVvA wordt dan ook druk gediscussieerd over certificering.

Een complicatie die zich hierbij voor-doet is, zo staat in het rapport, dat bij invoering van het systeem de verantwoordelijkheid voor het niveau van het onderwijs en de controle daarop bij de NVvA kan komen te

We willen geen barrières opwerpen voor iemand om zich de arbeidshygiëne eigen te maken

liggen. Een certificeringsprogramma kan een actieve opstelling van de vereniging vragen die veel energie vergt. Dit kan volgens de NVvA voor een deel worden voorkomen door een aantal onderdelen van het certificaat aan de vooropleiding te koppelen zodat de NVvA alleen verantwoorde-lijk is voor het vervolg.

Inzake de certificering kijkt de NVvA ook over de grens nu 1992 in zicht komt.

'Binnen Europa wil men eisen stellen aan het werk van de arbeidshygiënist aangezien er na 1992 een uitwisseling zal plaatsvinden. In een ledenver-gadering is besloten dat we die ont-wikkeling nauwlettend in de gaten moeten houden, zodat we op tijd mee kunnen lopen', legt Van Beek uit.

'Zelf een certificeringsprogramma op zetten vergt zoveel tijd en werk, dat kunnen we als kleine vereniging niet aan. Je zou kunnen overwegen om aan te sluiten bij de Britse certifice-ring, het Britse examen aanpassen aan de Nederlandse situatie. Een Europees certificaat is ook een moge-lijkheid, maar dat zal nog een aantal jaren op zich laten wachten.'

De leden van de NVvA denken dat vooral de professionele arbeidshygië-nist belang heeft bij certificering. Maar of de arbeidshygiënist die met name onderzoek verricht de noodzaak voelt het certificaat te behalen is een tweede. Hierdoor kan het karakter

van de vereniging sterk worden beïn-vloed. Misschien moet in verband hiermee een ontkoppeling van certifi-cering en lidmaatschap van de NVvA worden overwogen. aldus staat te lezen in het rapport van de onder-wijsc commissie.

Waken

Op de vraag of met het rapport niet alles is gedaan om het beroep van arbeidshygiënist veilig te stellen, antwoorden Van Beek en Breunis dat het rapport er is om de kwaliteit van de arbeidshygiënische zorg veilig te stellen. 'Dat is het belangrijkste, we willen waken dat de kwaliteit op peil blijft. We willen geen barrières op-werpen voor iemand die de ambitie heeft om zich de arbeidshygiëne eigen te maken. We willen dat juist graag omschrijven en zeggen hoe het moet, wat de standaard is. Als dat de her-kenbaarheid van het beroep vergroot, dan is dat mooi. Maar onze primaire doelstelling is het bewaken van de kwaliteit.' Van Beek en Breunis liggen er dan ook niet wakker van dat de functie van arbeidshygiënist niet omschreven staat in de Arboret zoals dat wel het geval is met de veiligheidskundige en de bedrijfsarts. 'Door sommigen wordt het wel als een gebrek gezien, maar het belem-mert ons functioneren niet', zegt Breunis. 'We hebben het gevoel dat de arbeidshygiëne binnen de BGZ, en ook binnen sommige veiligheidsdien-sten, sterk in opkomst is. Dat is niet voor niets. Je hebt als arbeidshygië-nist toch iets speciaals te bieden binnen het arboveld. De NVvA gaat er vanuit dat je binnen het arboveld met verschillende disciplines moet samenwerken. Er is naar onze mening plaats voor de bedrijfsarts, de veiligheidskundige, de bedrijfsverpleeg-kundige, maar óók voor de arbeids-hygiënist.' En even later: 'Als be-roepsgroep leiden we geen schade omdat we niet in de Arboret worden genoemd. Maar het zou toch wel mooi zijn als zowel het onderwerp arbeidshygiëne als de functie arbeids-hygiënist in de wet zouden staan.'

Monique van Blijswijk